

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

תוכן

- א. בעבד של שני שותפין ... בששיחרר חציו והניח חציו ... שיחרר חציו ומכר חציו או נתן במתנה חציו כיון דקנפיק מיניה כוליה דברי הכל קנה.....1
- ב. הא דאמר כולו הא דאמר חצי חצי ... כאן בשטר אחד כאן בשני שטרות ... כאן בבת אחת כאן בזה אחר זה.....2
- ג. הכותב כל נכסיו לעבדו יצא לחירות שייר קרקע כל שהוא לא יצא לחירות.....4
- ד. נגחו שור יום של רבו לרבו יום של עצמו לעצמו אלא מעתה יום של רבו ישא שפחה יום של עצמו ישא בת חורין איסורא לא קאמרין.....4
- ה. וחצי כופר ליורשיו ... דקא כליא קרנא ... דלא קא כליא קרנא כגון שהכהו על ידו וצמחה ידו וסופה לחזור.....5
- ו. אינו נותן לו אלא שבתו שבכל יום ויום.....5
- ז. איבעיא להו מעוכב גט שחרור ... יש לו קנס או אין לו קנס.....6
- ח. הפיל את שינו וסימא את עינו יוצא בשינו ונותן דמי עינו.....7
- ט. בכולן עבד יוצא בהן לחירות וצריך גט שחרור מרבנן.....8
- י. מעוכב גט שחרור אוכל בתרומה או אינו אוכל קנין כספו אמר רחמנא והאי לאו קנין כספו הוא או דלמא כיון דמחוסר גט שחרור קנין כספו קרינא ביה.....9
- יא. כהנת שנתערב ולדה בולד שפחתה הרי אלו אוכלין בתרומה וחולקין חלק אחד על הגורן הגדילו התערובות משחררין זה את זה.....10
- יב. עבד שמכרו רבו לקנס מכור או אינו מכור.....10

דף מב.

א. בעבד של שני שותפין ... בששיחרר חציו והניח חציו ... שיחרר חציו ומכר חציו או נתן במתנה חציו כיון דקנפיק מיניה כוליה דברי הכל קנה

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

המשחרר¹ חצי עבדו בשטר לא קנה העבד את חציו, שאין זה גט כריתות שצריך שיהא כולו כרות ממנו כמו באשה² שאינה מתגרשת להצייה ונשאר העבד כמו שהיה.

אבל אם שחרר חציו ע"י כסף שנתן לו העבד או אחר בשבילו דמי חציו כדי להשתחרר, קנה חציו והוא חצי עבד וחצי בן חורין.

במה דברים אמורים בשחרר חציו בשטר ונשאר לו בו חצי האחר לאדון, אבל אם מכר או נתן החצי השני לאחר, בין שהיה השחרור והמכירה או הנתינה כאחד, כגון שהוא כותב בשטר שיחרור עצמו שהוא נותן חציו האחר לאותו אחד ומזכה השטר לאחר בשביל שניהם שאין לרבו בשטר שיחרור זה, בין שקדם המכירה או הנתינה לשחרור, קנה העבד את חציו והלוקח או המקבל חצי האחר, שהרי בעת שמסר לו השטר יצא כולו מתחת ידו של רבו זה. אבל שחרר תחלה חציו ואח"כ מכר חציו לא קנה³.

וכן עבד של שני שותפין ששחרר אחד מהם את חלקו אפילו בשטר קנה, דזה הוי גט כורת שכל מה שהיה לו בו כורת ממנו, והרי הוא חציו בן חורין ונשאר חציו עבד לשני.

ב. הא דאמר כולו הא דאמר חצי חצי ... כאן בשטר אחד

כאן בשני שטרות ... כאן בבת אחת כאן בזה אחר זה

המשחרר⁴ שני עבדים בשטר אחד לא קנו עצמם, כדדרשינן גבי אשה, לה, ולא לה ולחברתה, שאין שתי נשים מתגרשות בגט אחד. הכי נמי דרשינן גבי לה דחופשה לא ניתן לה, שאין שתי שפחות או שני עבדים משתחררין בגט אחד⁵.

לפיכך הכותב כל נכסיו לשני עבדיו בשטר אחד אינו כלום ואף עצמם לא קנו.

ואם כתב כן בשני שטרות קנו הכל ביחד את עצמן בכלל הנכסים והנכסים גם כן, והוא שנתן שני השטרות בבת אחת לאדם אחד שיזכה בשבילם, שבכך יצאו כל נכסי מיד הרב בבת אחת ונקנו להעבדים בבת אחת, ואף

¹ שו"ע ונו"כ יו"ד רס"ז

² דגמרינן לה לה מאשה מה אשה תציה לא אף עבד חציו לא. ש"ך שם עב

³ ש"ך שם עד

⁴ שו"ע ונו"כ שם נט

⁵ ש"ך שם סט

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

על גב דנמצא שכל אחד קנה חצי הנכסים והם בכלל הנכסים, ונמצא שכל אחד קנה חצי וחצי חבירו ולא יצא לחירות אלא חציו, וחציו השני הוא של חבירו, חוזרין ומשחררין זה את זה וחולקין הנכסים.

אבל אם לא מסר שני השטרות ביחד לאדם אחד, הראשון קנה כולם וגם העבד השני עמהם, והשני לא קנה כלום שכבר נתנה לראשון עמו. ואפילו אם כתב כל נכסי נתונים לפלוני ופלוני עבדו צריך למסרם בבת אחת.⁶

במה דברים אמורים בשכתב בכל שטר משניהם, כל נכסי נתונים לפלוני עבדי ולא שייר לעצמו כלום, אבל אם כתב חצי נכסי לפלוני עבדי, וחצי נכסי לפלוני עבדי, אפילו בשני שטרות ומסרם בבת אחת לאדם אחד, אפילו כתב חצי נכסי לזה וחצי האחר לזה,⁷ שהרי מכל מקום בכל שטר בפני עצמו איכא שיור ואין זה גט כורת⁸, וכל שכן אם כתב כן בשטר אחד דלא קנו כלום, שהרי זה משחרר שני עבדים בגט אחד שאינו גט.

⁶ דהך הג"ה שכתב כאן רמ"א ונתן לאדם אחד שני שטרות לכאורה תמוה מאד דא"פ שהטור כתב כן היינו לפי לשונו שכתב בלשון זה כל נכסי נתונים לפלוני עבדי ולא כתוב שם ופלוני ע"כ צריך שימסור שניהם בבת אחת דאם לא כן הראשון קנה הכל והשני לא כלום אלא הוא משועבד להראשון מה שאין כן כאן בלשון הרמב"ם שכתוב לפלוני ולפלוני עבדי בזה אין צריך למסור שניהם בבת אחת דאפילו בא הא' ליד האחר תחילה הרי לא קנה הכל דיש לו בשטרו ששייך גם להשני אבל באמת ל"ק מידי דודאי צריך שימסרם לאדם אחד דמה שכתוב בכל שטר שנתן לפלוני ופלוני אין להאחר זכות בשטר זה אלא דוקא מי שהשטר נמסר לו דאין עבד וזכה לחבירו מיד רבו שלו נמצא דהוה כאילו החצי עדיין ביד הרב והוה שיורא ע"כ צריך שימסור שני השטרות לאדם אחד שיזכה בשבילם.

⁷ דהשתא ודאי כולו נכסים יהיב להו לא קנו כלום ולא מבעיא אם כתב חצי לזה וחצי לזה, דהשתא איכא למימר דפלגא חדא יהיב לתרווייהו והשאר שייר לעצמו דלא קנו דלא הוה גט כורת כלל. לבוש שם

⁸ רש"י והרא"ש והטור פירשו הטעם דילמא חד פלגא הוא דכ' לתרווייהו ואיכא שיורא ע"כ לא מהני אפילו מסרם לשניהם כאחד. וכתב הר"ן דלא מחזור דודאי משמע שזכו לכולו בין שניהם והרמב"ן נתן טעם לפי שאין עצמו בכלל חצי נכסים שהנותן חצי נכסים לחבירו אינו נוטל בכל כלי וכלי החצי ולא בכל שדה ושדה אלא שמין הנכסים ונוטל כחוש הלכך זה שכתב לו רבו חצי נכסים אין עצמו בכלל אותה חצי וכתב הר"ן על זה ולא ידעתי מנין לו להרב דין זה שהנותן חצי נכסיו לחבירו למה לא יזכה במחצית כל דבר אפשר דסבירא ליה דכשם שידו על התחתון ונוטל הכחוש כך נמי יכול לדחותו ולומר לא תטול החצי בכל דבר ודבר ולי אין צורך לכל זה אלא היינו טעמא דחצי חצי לא מהני לפי שאין העבד משתחרר אלא מחמת השטר שנמסר בידו ובעינן שלא יהיה בו שיור כלל ואף על גב ששטר חבירו מוכיח דליכא שיורא גבי נותן הרי הוא משתחרר בשטר חבירו שלא זכה בו וכי אמרינן דשחרר חציו ונתן חציו לאחר במתנה קנה היינו שנתן המתנה תחלה אי נמי שכותב בשחרור שנתן החציו לאחר במתנה מוכה השטר לאחר בשביל שניהם וכן נמי היכא שכתב בכל שטר כל נכסי כיון דליכא שיורא קנו ומשחררים זה את זה עכ"ל. הנה לפי דעת הר"ן לא מהני כאן אם כתב בכל שטר שנותן כל נכסיו לפלוני ולפלוני עבדיו דהא כחצי חצי דמי לפי טעם שלו שבכל שטר בפני עצמו לא יהיה שיור ואם כן מ"ש כאן ברישא דמהני בזה והוא מדברי הרמב"ם ע"כ דלא ס"ל כהר"ן אלא כהרמב"ן שזכרתי וכן מוכח עוד מ"ש בסעיף שאחר זה שאם המכירה או נתינה לאחר כאחד עם השחרור דמהני זה גם כן שלא כדעת הר"ן שזכרתי דלדידיה צריך שתהיה הנתינה לאחר תחילה ותימנה על הרב [בין שעשה הסכמה בין הרמב"ם והר"ן ומבואר שאינו. מ"ז שם כז

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

ג. הכותב כל נכסיו לעבדו יצא לחירות שייר קרקע כל שהוא לא יצא לחירות

כבר התבאר לעיל דף ה: שהכותב כל⁹ נכסיו לעבדו יצא לחירות, שהרי הוא בכלל הנכסים, וכל שאר הנכסים קנה וקנה עצמו בכלל כל הנכסים, אבל אם שייר מקצת נכסים בין קרקע בין מטלטלין, בין פירש השיור בין לא פירשו, בין היו לו נכסים אחרים חוץ מאלו ששייר בין לא היו לו נכסים אחרים, ואפילו כתב לו עצמך וכל נכסי קנויים לך חוץ מדבר פלוני, לא יצא לחירות וגם לא קנה הנכסים, וטעמא משום דגט שחרור צריך שיהיה עניינו דבר הכורת בינו לבין אדוניו ולא ישאר לאדון בו זכות כמו בגט אשה, שספר כריתות קרייה רחמנא, לפיכך המשייר לעצמו אפילו כתב עצמך וכל נכסי קנויים לך חוץ ממקום פלוני או חוץ מטלית פלוני, אין זה כורת מכל, וכל הגט בטל, ומתוך שאינו גט אין העבד משוחרר, וכיון שאינו משוחרר גם מן הנכסים לא קנה כלום, וכן כל כיוצא בזה.

ד. נגחו שור יום של רבו לרבו יום של עצמו לעצמו אלא מעתה יום של רבו ישא שפחה יום של עצמו ישא בת חורין איסורא לא קאמרינן

מי שחציו עבד וחציו בן חורין¹⁰, אינו יכול לישא לא שפחה ולא בת חורין, שצד עבדות אסור להשתמש בבת חורין וצד חירות אסור להשתמש בשפחה. וכבר התבאר לעיל דף מא. שכופין את רבו לשחררו, כדי שישא בת חורין ולא יתבטל מפריה ורביה¹¹, דלא לתוהו בראה. וכותב לו העבד שטר חוב על הצי המיו.

ובעוד שלא כתב לו שטר שחרור מעשה ידיו לעצמו, מכיון שמדינא חייב לשחררו מיד, אלא שמעכבו, אסרו לו להשתמש בו.

⁹ שו"ע ונו"כ שם נו

¹⁰ שו"ע ונו"כ שם סב

¹¹ עיין בספר תפארת למושה שכתב אף אם העבד קטן דעדיין אינו בר פ"ו כופין את רבו מיד ואף אם העבד סרים חמה דאין לו רפואה ולא יכול לקיים פ"ו אפילו הכי כופין משום שבת וצ"ע לדינא עכ"ד. פ"ת שם יא

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

ואם המית אותו שור אינו משלם לא קנס שלושים שקלים של עבד¹², ולא כופר¹³, קנס לא ישלם כיון שחייב לשחררו ועבדו¹⁴, קנסו לאדון שלא ישלם לו קנס. וכופר אינו משלם, שלמי יתנו הרי אין לו יורשין.

דף מב:

ה. וחצי כופר ליורשיו ... דקא כליא קרנא ... דלא קא כליא קרנא כגון שהכהו על ידו וצמחה ידו וסופה לחזור

במה דברים אמורים¹⁵ בעבד שהוא מצווה על פריה ורביה, אבל שפחה אין כופין את רבה לשחררה, שאינה מצווה על פריה ורביה ותשאר כמו שהיתה¹⁶, ועובדת את עצמה יום אחד ואת רבה יום אחד. ואם הכה אדם על ידה וצמחה וסופה לחזור, אם הכה ביום שעובדת את רבה הנזק לרבה, כיון שנעשה הנזק ביומו ואותו היום כל גופה קנוי לו לפיכך כל הנזק שלו, ואם הכה ביומה הנזק לעצמה.

אבל אם נקטעה ידה וכן כל דבר שאין סופו לחזור, חולקין הנזק היא והאדון דהגוף של שניהם הוא.

ואם המיתה שור נותן חצי הקנס לאדון¹⁷, ופטור מחצי הכופר דהא אין לה יורשים¹⁸.

ו. אינו נותן לו אלא שבתו שבכל יום ויום

מחמשת הדברים שחייבה תורה את החובל בחבירו הוא שבת, כיצד¹⁹ משערין אותו, אם לא חסרו אבר אבל חלה ונפל למשכב או שצבתה ידו וסופו לחזור, נותן לו דמי שבתו שבכל יום ויום כפועל בטל של אותה מלאכה שבטח ממנה, כלומר שרואין כמה היה רוצה ליקח ויהיה יושב ובטל, וזה

¹² שחייבה תורה לבעל השור שהמית מ"ז שם לא

¹³ שמשלמים אם המית בן חורין ששמיין דמיו כמה שוה בשוק. מ"ז שם

¹⁴ וקנס מהחצי עבדות נמי אין לו דהא בעמוד והוצא קאי ולא קרינן ביה כסף שלשים שקלים יתן לאדונו.

ש"ך שם ע

¹⁵ שו"ע ונו"כ שם

¹⁶ אלא אם נהגו בה מנהג הפקר שכופין את רבה לשחררה כמו שהתבאר לעיל.

¹⁷ דאינה עומדת בעמוד והוצא כמו עבד שהרי אין כופין רבה. ש"ך שם עח

¹⁸ מ"ז שם לג

¹⁹ שו"ע ונו"כ חו"מ תכ יז

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

תלוי כפי מה שהוא מלאכתו, שיש מלאכה כבידה ושכרה מועט שהיה לוקח מעט שישב בטל, ויש מלאכה קלה ושכרה הרבה וצריכין לתת לו הרבה שישב בטל.

ואם חסרו²⁰ אבר והרי כבר נתן לו נזק שהוא דמי האבר, כגון אם קטע ידו כבר נתן לו מה ששזה פחות מחמת שאינו יכול לעשות מלאכה בידו, אבל ראוי הוא עדיין לבשיתרפא לשמור קישואין והרי כל משך ימי חליו אינו יכול לשמור אפילו קישואין, לפיכך נותן כל ימי משך חוליו וכל יום ויום כמו שנותנין לשומר קישואין, אולם אם עדיין הוא ראוי למלאכתו ראשונה, או שהוא בעל מלאכה שמין אותו לאותה מלאכה שיכול לעשות אחר שיתרפא, כגון אם הוא מלמד תינוקות וקטע את ידו ושבר את רגלו, אפילו הכי לאחר שיתרפא הוא ראוי למלאכתו, וכן אם הוא נוקב מרגליות ושבר את רגלו אף על פי כן לבשיתרפא הוא ראוי למלאכתו, ונותן לו כפי אותה מלאכה שיכול לעשות אם לא היה חולה ובטל הימנה.

ז. איבעיא להו מעוכב גט שחרור ... יש לו קנס או אין לו

קנס

עבד שיצא²¹ לחירות מתחת יד רבו, אלא שעדיין צריך גט שיחרור להתירו בבת חורין, והגט שיחרור לא הגיע עדיין לידו, וחבלו בו אחרים פטורים, שהעבד אינו יכול להוציא מהם לעצמו כיון שעדיין לא נגמר שיחרורו,

²⁰ לבוש וסמ"ע שם כ

²¹ שו"ע ונו"כ תכד ה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

והאדון אינו יכול להוציא מהם כיון שאין לו בו עוד שום קניין²², ויש אומרים²³ שכותבין הרשאה זה לזה ונובין אותה²⁴.

ה. הפיל את שינו וסימא את עינו יוצא בשינו ונותן דמי עינו

הפיל שן עבדו²⁵ ונתן לו גט שיחרור, ואחר כך סימא עינו או איפכא, חייב לתת לו דמי עינו או שינו שהרי כבר שיחררו, אבל אם הפיל שינו ולא נתן לו גט שיחרור ואחר כך סימא עינו או איפכא, אינו צריך ליתן לו דמי האבר שחסרו באחרונה. ואם תפש העבד אין מוציאין מידו, משום שספר הוא בגמרא אם עבד היוצא בראשי אברים ועדיין אין לו גט שיחרור, אם יש לו קנס אם לאו, לפיכך כל מי מהם שתפש אין מוציאין מידו, שהמוציא מחבירו עליו הראיה. וי"א²⁶ שהדברים אמורים רק באם היה לו שהות לכתוב גט

²² זו בעיא דלא איפשימא בגימין פ' השולח (דף מ"ב:). מגיד משנה הלכות חובל ומזיק פרק ד הלכה יא ואני תמה למה לא כתב רבינו ז"ל שאם תפס אין מוציאין מידו כדרכו בשאר תיקו שבממון ואפילו בתיקו דקנס כמו שיתבאר פ"ב מהלכות גניבה. וי"ל שאפשר שרבינו ז"ל סובר שהיא פשוטה שאין לה קנס דהיא דברייתא דאוקימנא התם דילמא כמאן דאמר א"צ סובר הוא שצריך כמו שפסק בה' עבדים ולא מפקינן ברייתא לבר מהלכתא אבל מתוך מ"ש רבינו פ"ד מהל' חובל ומזיק אינו נראה כן אלא אם תפס אין מוציאין מידו. מגיד משנה הלכות נזקי ממון פרק יא הלכה א ואפשר לומר דהיינו טעמא משום דלא חסריה ממנא שכבר היה משוחרר. לחם משנה שם. ונראה דגבי קנסא בעי עדות שאתה יכול להזימה, כמו שאמרו במרובה (ב"ק ע"ה ע"ב) גבי תשלומי ד' וה', וא"כ מצו עדים לומר מאן יימר דתפס ממנא דילך, והגם שמצאנו לרבינו (ה' עדות פכ"א ה"ד) שהעדים משלמין דמי עין לאדון, והשיג הראב"ד כיון שאינו משלם אלא א"כ תפס למה ישלמו העדים, ופירש בכסף משנה דכיון דמועיל עדותן אם יתפוס העבד תו משלמי, דלזה הואיל עדותן, זה התם, דלמאי העידו שסימא עינו אם לא דנשלם ליה דמי עינו, דלחירות יוצא בשנו לבר, אבל כאן מצוי לומר דבאו לחייב השור מיתה אם המית העבד, אבל לא לחייבו תשלומין אם יתפוס, ומצוי לומר מאן ידע דתפס ממנא מינך, וכיון דעדים אם יוזמו לא ישלמו תו לא מהני תפיסה דיליה. אור שמח, ועיין שו"ת הרדב"ז (ללשונות הרמב"ם) הלכות נזקי ממון פרק יא הלכה א

²³ דעת הראב"ד

²⁴ וכתב הב"י שם בפנים דנ"ל דהכל מודים בזה שאם כתבו הרשאות אדון להעבד או איפכא דיכולין להוציא מידו. ודומה לזה כתבו הטור והמחבר בסוף סימן מ"ג [טור סעיף י"ט ומחבר סעיף כ"ג] ובסימן ר' בטור סעיף ח' ע"ש, ומתהימה על שהשמיטו המחבר כאן האי דין דהרשאה. סמ"ע שם ו

²⁵ שו"ע ונו"ב יו"ד רסו ל"ט

²⁶ ברמב"ם שם פרק ה הלכה יד פסק המפיל שן עבדו וסימא את עינו הרי יצא לחירות בשינו ונותן לו דמי עינו וכן כל כיוצא בזה. והשיג עליו הראב"ד. דבריו סותרים זה את זה שכבר כתב בהלכות חובל ומזיק פרק ד הלכה יא המפיל שן עבדו ואחר כך סימא עינו יוצא בשינו ואינו נותן לו דמי עינו, ואם תפש אין מוציאין מידו. וכתב הט"ז שם יד והנה במגדול עוז כתב לתרין דשאני הכא דבפעם אחת הכה את שינו וסימא את עינו ובה פשיטא שיתן לו דמי עינו וכי מספקא ליה היינו ביש שהות בנתיים ומו"ח ז"ל קלס"י ואמר שכאן עמד בעל מגדול עוז על העיקר וע"כ חלק על הש"ע דלא חילק בכך ואני אומר שעיקר זה הוא עיקור ופגום לשלחן גבוה דאי יש סברא לומר כן למה הוצרך התלמוד לדחות ההיא דהפיל את שינו וסימא עינו דאתיא דלא כהלכתא דא"צ גט שיחרור היה לו לומר דשאני התם דעשה שניהם בבת אחת כמו שהוא מפרש לשון רמב"ם דהרי חד

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

שחרור בין שינו לעינו או איפכא שאז הוא שאין נותן לו דמי עינו, ואם תפס אין מוציאין מידו. אך המפיל שן עבדו וסימא את עינו אם לא היתה לו שהות לכתוב גט שחרור, הרי יצא לחירות בשינו ונותן לו דמי עינו.

ט. כנולן עבד יוצא בהן לחירות וצריך גט שחרור מרבו

עבד כנעני קונה²⁷ עצמו בראשי אברים, כיצד, עבד שמל וטבל לשם עבדות וסימא אדונו עינו והפיל את שינו הרי זה יוצא לחירות, שכן כתוב בפירוש בפרשת משפטים (שמות כא פסוק כו – כז) וְכִי יִפֹּה אִישׁ אֶת עֵינָיו עֲבָדוֹ אוֹ אֶת עֵינָיו אֶמְתוֹ וְשִׁחְתָּהּ לְחֶפְשִׁי יִשְׁלַחְנֹה תַּחַת עֵינָיו, וְאִם שָׁן עֲבָדוֹ אוֹ שָׁן אֶמְתוֹ יִפִּיל לְחֶפְשִׁי יִשְׁלַחְנֹה תַּחַת שָׁנוֹ ודרשו רבותינו²⁸ שיוצא לחירות בראשי אברים שאינן חוזרין ומומין שבגלוי.

לפיכך אמרו אם חסרו אצבעות ידיו או רגליו או ראשי אזניו או ראש החוטם או ראש הגויה או ראש הדדים שבאשה יוצא בהן לחירות, אבל עדיין לא נעשה בן חורין גמור להיות מותר בישראלית שאין לחפשי חירות ממש להיות בישראל, אלא לשון חפשי מעבודה עד שיתן לו רבו גט שיחרור²⁹,

לישנא ממש הם אלא שאין בחילוק זה ריח ולא טעם כעיקר וכדברי הב"י וש"ע כן עיקר ויפה עשה הב"י שלא הביא דברי מגדול עוז כלל כי הם בעיניו דברים דחויים וא"צ להשיב עליהם. אולם בנקה"כ כתב על זה אין זה השגה ובש"ך מט נקט כב"ח שתלוי אם יש שהות אם לאו.

²⁷ שו"ע ונו"כ יו"ד רסו כז

²⁸ קידושין כד: כי יכה איש עבדו כלל, שן ועין פרט, לחפשי ישלחנו חזר וכלל, הרי כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט, מה הפרט מפורש ראשי אברים שאינם חוזרים ומום שבגלוי, אף כל ראשי אברים שאינן חוזרין ומומין שבגלוי יוצא לחירות

²⁹ עיין בית הילל וז"ל וכתב ב"י [עמוד קנ ד"ה ומ"ש רבינו] הטעם שפסק כרבי עקיבא דאמר [קידושין כד, ב] צריך גט שחרור, עכ"ל. וקשה שבגמ' משמע שלא נפשטה האיבעיא, לכן פסק הרמב"ם [חובל ומזיק ד, יא] והביאו בשו"ע בסעיף ל"ט, הפיל שן עבדו וסימא עינו יוצא בשינו ואינו נותן לו דמי עינו, ואם תפס אין מוציאין מידו, ואם כתב לו גט בין הפיל שינו לסימא עינו, צריך ליתן לו דמי עינו, עכ"ל. אם כן בסעיף זה שכתב צריך גט שחרור היינו כרבי עקיבא סותר מה שכתב אחר כך בסעיף ל"ט שאינו נותן לו דמי עינו, וצ"ע. ועיין ראשון לציון שכתב גם והיא סברת רע"ק וק"ל הלכה כרע"ק מחברו ואף על גב דאיכא מכריע כתב הר"ף דבברייתא לא סמכינן אמכריע (עיין באור הגר"א אמרינן בפ"ג דשבת מ' א' ועתוס' שם ד"ה דלמא וברשב"א שם ובתוס' דמנחות ל"א ב' דדוקא במתני' הלכה כמכריע ולא בברייתא. הרי"ף וש"פ ועתוס' שם א' ד"ה תנא כו' וכ"ה בירושלמי שם הביאו הרשב"א שם וערא"ש) ועוד מדאשכחן דקאמר הש"ס התם בנימין דף מ"ג כד בעי מעוכב גט שחרור כו' קא מפשיט ליה מההיא דנותן ליה דמי שנו ודחי לה דילמא ההיא כמ"ד לא בעי גט שחרור משמע דלא מסיק הש"ס בדעתיה להלכה אלא דבעינן גט שחרור וכיון שכן סובר הש"ס הכי ק"ל להלכתא. ועיין בביאור הגר"א שכתב דהלכה כרע"ק מחברו דר"ט חבירו היה כמ"ש בפ' הכותב (פ"ד ב') במסקנא ואין הלכה כהמכריעין דלא אמרו הלכה כמכריע אלא במתני' כמ"ש בפ"ג דשבת. הרי"ף וכ"כ הרא"ש ור"נ וכ' ועוד דלא מקרי הכרעה אלא אם הזכירו בדבריהם שראוי לחלק ביניהם כההיא דהתם שהזכירו בדבריהם חמין וצונן וכן ההיא דקולי מטלניות שהזכירו מגוד ודלת והוא כדברי תוס' דשבת מ' א' ד"ה הלכה כו' ועתוס'.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

שגט גומר בו להתירו כמו באשה. לפיכך כופין את רבו שיתן לו גט שיחרור, כדי שלא יכשלו בו להשיאו ישראלית כשיראו אותו שיצא לחפשי.

ודוקא באלו ראשי אברים שזכרנו יוצא לחירות שהם בגלוי דומיא דשן ועין, אבל אם חתך ראש לשונו אינו יוצא לחירות שאינו בגלוי³⁰.

י. מעונב גט שחרור אונל בתרומה או אינו אונל קנין כספו

אמר רחמנא והאי לאו קנין כספו הוא או דלמא כיון

דמחוסר גט שחרור קנין כספו קרינא ביה

כהן המשחרר את³¹ עבדו משיזכה לו אחר בגט שחרור³², יצא העבד לחירות, וכן אם נתן אחר לרבו מעות או שוה כסף וא"ל ע"מ שיצא עבדך בהם לחירות כיון שקבל רבו את הכסף או שוה כסף יצא העבד לחירות אפי' שלא מדעתו³³, ופסלו מלאכול בתרומה, שכיון שאין לו בו שעבוד ממוז³⁴ לא מקרי (ויקרא כב פסוק יא) קנין כספו לענין תרומה³⁵, אבל הרבה ראשונים³⁶ פסקו דאוכל בתרומה.

שם כ"ט א' ד"ה בין כו' וכן סתם מתני' כר"ע כמ"ש תוס' וכמ"ש ש"ש וכ"ה בירושלמי ולמה לא תנינן ויוצא בשן ועין וראשי אברים שאינן חוזרין א"ר יוחנן בר מרי מפני המחלוקת אית תניי צריך גט שחרור ואית תניי תני א"צ גט שחרור והביאו הרשב"א ור"נ וכתב הר"ג והאידנא אף למ"ד שא"צ גט שחרור מודה שצריך דהא בעינן לפני ב"ד סמוכין דהא מדין קנס הוא כמ"ש בפ' מרובה (ע"ד ע"ה) דפטור בהודה בעצמו ואמר שם דבהעמדת ב"ד הוא יוצא לחירות ולא משעת חבלה אלא דכופין אותו האידנא לשחררו כמ"ש בס"מ³⁰ חתך לשונו עיין בספר תפארת למשה שכי' דדוקא אם הוא אלם ואינו יכול לדבר בלא"ה או אינו יוצא בחתיכת לשונו אבל אם היה יכול לדבר קודם לכן וע"י חיתוך לשונו אינו יכול הוי מום שבגלוי ושוב פקפק בזה ע"ש. פ"ת שם ה

³¹ רמב"ם הלכות תרומות פרק ט הלכה ה

³² ואף על פי שלא הגיע השטר שחרור ליד העבד ואפי' אין העבד יודע כלל מזה ה"ז משוחרר שזכין לאדם שלא בפניו כמ"ש רבנו ברפ"ו מה' עבדים אבל אם העבד עומד וצווח שאינו רוצה להשתחרר אין אחר יכול לזכות עבורו שטר שחרור בעל כרחו אבל האדון יכול לזרוק לו שטר שחרור בע"ב ולשחררו בזה, עיין שו"ע יו"ד רסא מא

³³ ובש"ך יו"ד סי' רפ"ז ס"ג בשם טור וש"פ כתב דבכסף אפי' העבד עומד וצווח שאינו רוצה יצא לחירות
³⁴ שישראל שמכר או נתן עבדו לכהן משוכה הכהן בא' מהדברים שהעבד נקנה בהן המבואר בחו"מ סי' קצ"ו מותר להעבד לאכל בתרומה וכן כהן שמכר עבדו לישראל משוכה הישראל אסור לו לאכל בתרומה
³⁵ ובגמ' הוא בעיא דלא איפשטא ומספק פסק רבנו דאינו אוכל ולכן אם אכל אינו לוקה ואין משלם קרן וחומש אלא מפריש לכפרה ומוכרה לכהן עיין מנ"ח מצוה ר"פ אות ב', וחזו"א אה"ע סי' קמ"ז בהערות לדף מ"ב א' וכן הסכימו כמה ראשונים עיין מאירי בגיטין כאן וכן הרמ"ה בב"ב קל"ח כתב דהוא ספיקא דדינא וכן בחי' הריטב"א החדשות כאן פסק דאינו אוכל והרב מב"ט בק"ס כתב דאינו אלא מדרבנן
³⁶ דעת התוס' כאן בת"י בתרא דבמקדיש ומפקיר אוכל מסוגיא דכריתות כ"ד ב' וכן הריטב"א ביבמות סי' ו' ובב"ב ב' ובב"ב קל"ח א' פסק דאוכל וכ"ד הרמב"ן במלחמות פ"ב דברכות:

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

וכל עבד שיצא לחירות ועדיין הוא מעוכב גט שחרור³⁷ אף על פי כן הרי הוא אסור לאכול בתרומה. ואם יש ספק בהגט שחרור אם הוא כדין אסור לאכול תרומה אפי' בתרומה דרבנן.

יא. כהנת שנתערב ולדה בולד שפחתה הרי אלו אונליין בתרומה וחולקין חלק אחד על הגורן הגדילו התערובות משחררין זה את זה

כבר התבאר במסכת יבמות דף צט: שאם נתערב ולד³⁸ של ישראלית³⁹ בולד של שפחה, הרי שניהם ספק וכל אחד מהם ספק עבד הוא, ואסורין בישראלית.

לפיכך כופין בעל השפחה שישחרר את שניהם כדי שיוכלו לישא ישראלית ולא יבטל פריה ורביה. ואם היה הבן ההוא בן האדון של העבד ומת האדון, כשיגדלו ישחררו זה את זה, שהרי אחד האדון ואחד העבד, וכשישחררו זה את זה שניהם מותרין לבא בקהל.

היו התערובות בנות⁴⁰ הרי שתיהן ספק שפחות, והבא על כל אחת מהן והוליד ממנה בן הולד ספק עבד, ואז כופין בעל השפחה לשחרר הולדות שיהו מותרים לבא בקהל ויקיימו פריה ורביה, אבל אין כופין לשחרר הספק שפחות, שהרי אין הכפייה אלא משום ביטול פריה ורביה ואשה אינה מצווה על פריה ורביה⁴¹, מכל מקום אינו יכול להשתעבד בהן כלל מספק דהוי בעל השפחה המוציא, והמוציא מחבירו עליו הראייה דכל אחת תאמר בת חורין אני.

אבל אם היתה התערובות בתו שנתערבה בולד שפחתו הרי יש לו בשתייהן הזכות שיש לאב בבתו ממה נפשך. וכן אם נתערב ולד גויה בולד ישראל מטבילין את שניהם לשם גירות וכל אחד מהם ספק גר.

יב. עבד שמנרו רבו לקנס מנור או אינו מנור

³⁷ כגון היוצא בראשי אברים כמש"כ רבנו בפ"ה מעבדים ה"ד או המפקיר עבדו כמ"ש שם פ"ה הי"ג וכן המתייאש מעבדו או המוכר עבדו לחולל כמבואר שם וכן כל כיו"ב

³⁸ שו"ע ונו"כ אבהע"ז מז ה

³⁹ עיין ביאור הגר"א שכתב מקורו ומתני" צ"ש כהנת כו' ולענין נישואין ל"ד כהנת אלא משום שאר מילי דשם.

⁴⁰ שו"ע ונו"כ שם ו

⁴¹ ב"ש שם ז

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

מכר עבדו⁴² לקנס, כלומר שאם יוגח וימות יהיה קנס של לוקח, הרי זה ספק, לפיכך לא קנה⁴³, ואם תפש הקנס אין מוציאין מידו⁴⁴.

⁴² רמב"ם הלכות מכירה פרק כג הלכה ג

⁴³ בעיא דלא איפשיטא בגיטין פרק השולח (דף מ"ב:) ופסק כדרכו בתיקו דממונא. וכבר דקדקו המפרשים ז"ל למה אינו מכור הנוף לפירותיו ויש שתירצו דכיון דאיכא תרי מי יימר דמיננה ואת"ל דמיננה דילמא מודה ומיפטר אינו כנוף לפירות. מגיד משנה

⁴⁴ בפ"ב מה' גנבה הל' י"ב שכתב הרמב"ם על האבעיות בדיני דו"ה דאם תפש אין מוציאין מידו השיג הראב"ד דכיון דבלא ב"ד א"א לחייבו בקנס ואיך מהני תפיסה, וכאן לא השיג הראב"ד ואף דכאן חייב בעל השור ממ"נ עכ"פ הלוקח לא יוכל לתפוס בלא גמר דין איברא דבפ"ד מה' חובל ומזיק כתב הראב"ד דכותבין הרשאה וגובין, אבל כאן כיון דתופס הלוקח הא לא מיירי בהרשאה ועוד דבאמת גם דברי הראב"ד שם צריך ביאור דאיך מהני הרשאה לגבות קנס כיון דקודם גמר דין אין לו אכתי כלום, אלא דאפשר דשם לא מוכח להדיא דמיירי בקנס דאף דאיתא שם או שננחו שור אינו מוכח דמיירי בתם, אבל הכא דמיירי להדיא בקנס גם הרשאה לא מהני. ונראה דכיון דהוא ספק בדין המכירה שייך גם בזה לאוקמי אחזקת מ"ק דאף דהעבד לא נמכר אלא דין הקנס מ"מ זכות זה שיש להאדון ונעשה ספק אם חל המכירה עלינו לומר מטעם חזקת מ"ק דלא חל המכירה, ובפרט דע"כ צריך למכור העבד לקנס וספק לנו אם זכה הלוקח בהעבד לקנס או לא, א"כ מוקמינן העבד בחזקת מ"ק דלא זכה הלוקח בקנס, ולכן צריך בעל השור לשלם בתורת ודאי להמוכר, ואף שהוא מוחזק, אבל חזקתו לא מהני כאן כיון דהוא עכ"פ צריך לשלם, ומבואר מה שכתב הרמב"ם לא קנה היינו דבעל השור צריך לשלם להמוכר, ולכן מה שכתב אח"כ אם תפש הלוקח יהיה שייך אם תפש הלוקח מן המוכר הקנס שגבה מבעל השור. אבן האזל שם. ועיי' חי' ר' חיים הלוי

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>